

Maastricht, 23.09.2018

Position paper verkiezingsprogramma's PS-verkiezingen 2019

Limburg heeft meer landsgrenzen dan binnenlandse grenzen¹. Er is evenwel geen sprake van een 'ruimte zonder binnengrenzen'. De geschiedenis veroorzaakte (taal)grenzen. De juridische grenzen worden in stand gehouden door de nationale overheden. Dankzij de Europese Unie worden de fiscale, sociale en onderwijsstelsels gecoördineerd. Ook zijn er EU-programma's ter stimulering van het (grensoverschrijdend) regionaal beleid².

De geografische mindset van de meeste Limburgers is gericht op het westen en noorden van Nederland. Er zijn boekenkasten vol geschreven over de kansen en belemmeringen van grensregio's. Het komt nu aan op daden. Het vrij verkeer van goederen, diensten en kapitaal is een economische successtory. Dit in tegenstelling tot het vrij verkeer van personen dat minder ver is ontwikkeld. Het gaat dan om grensoverschrijdend werken, wonen, studeren en om de sociaal-culturele cohesie tussen grensbewoners. Van een euregionaal construct naar een euregionale samenleving³? Een grens die verbindt en niet scheidt. Meer eenheid in verscheidenheid!

In deze nota staan aantal ideeën, suggesties en wensen ten behoeve van de programma's voor de Provinciale Statenverkiezingen in maart 2019. Wij hopen van harte dat de Limburgse politieke partijen onze ideeën, suggesties enz. én hun eigen ideeën over grensoverschrijdende samenwerking opnemen in hun programma en te zijner tijd in een provinciaal coalitieakkoord. Op januari zal er in Maastricht een provinciale publieks-bijeenkomst plaatsvinden met de provinciale lijsttrekkers.

1. Institutionele euregionale samenwerking: hoe?

- De euregionale samenwerking tussen Limburg en zijn buurlanden kan veel efficiënter - dat wil zeggen bilateraler⁴ - georganiseerd worden. Er zou één of twee Limburgs-Duitse (NRW) euregio's en één Limburgs-Belgische/Vlaamse euregio tot stand gebracht moeten worden. De Gemeenten zouden deel moeten uitmaken van de zgn. euregioraden. Daar waar wenselijk en noodzakelijk, kan er trilateraal samengewerkt worden. De euregionale stedenband MAHHL - Maastricht/Heerlen - Hasselt/Genk-Aken - Luik - is wellicht overbodig⁵.
- De Euregio Maas-Rijn (Eupen) is drietalig en bestaat uit 5 deelstaten (Nederland, Duitsland en de 3 Belgische deelstaten). Binnen deze euregio bestaat ook nog het Parkstad-Charlemagne samenwerkingsverband. De Euregio Maas-Rijn (Eupen) - recentelijk omgevormd tot een EGTS (Europese Groepering voor Territoriale

¹ Dit is niet het geval bij onze buurregio's. Grensoverschrijdende samenwerken is voor hen van minder existentieel en geopolitiek belang

² Fiche: Mededeling Europese Commissie over EU-grensregio's. Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 22 112, nr. 2421

³ www.neimed.nl/nl/blog/een-fc-euregio-maas-rijn-de-toekomst

⁴ . https://www.1limburg.nl/sites/default/files/public/motie_limburg.pdf

⁵ Deze beperken tot grote euregionale (cultuur)projecten of samenwerking hoger onderwijs

Samenwerking) - blijft een inefficiënte utopische organisatie. De nieuwe EGTS Euregio Maas-Rijn (Eupen) bestaat uit Roermond, Maasgouw, Echt/Susteren en Roerdalen. Deze gemeenten maken ook deel uit van de euregio Rijn-Maas noord (Mönchengladbach). Deze euregio is bilateraal/tweetalig - dus efficiënter en productiever dan EMR Eupen - en wordt gedragen door de aangesloten gemeenten. Weert behoort tot geen enkele euregio. Bergen (Limburg) maakt deel uit van de euregio Rijn-Waal. Düsseldorf en Duisburg maken deel uit van de euregio Rijn-Maas noord én de euregio Rijn-Waal (Kleve).

Kortom de institutionele samenwerking kan efficiënter en moet democratischer. De bilaterale aanpak ligt voor de hand.

2. Grensoverschrijdende sociaal-economische samenwerking

- Er ligt een voorstel voor een strategisch actieplan: Randstad Zuid-Limburg⁶. Het De grensoverschrijdende aspect van deze sociaaleconomische samenwerking dient bovenregionaal te zijn en onder strakke regie van de provincie Limburg te worden georganiseerd. Het betreft dan zaken als het grensoverschrijdende openbaar vervoer, kennisinfrastructuur, euregionalisering onderwijs (ROC's, hoger onderwijs) grensinfopunten, grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling enz.
- Een vergelijkbaar actieplan - samenhangend met het zuidelijk plan - zou ook ontwikkeld moeten worden voor Midden en Noord Limburg. De Grensinfopunten dienen nationaal structureel gesubsidieerd te worden⁷.
- Een idee is om ten behoeve van MKB periodiek bilaterale beurzen te organiseren. Beurzen waarbij de studierichtingen retail, handel en internationaal business enz. van de ROC's en hogescholen bij betrokken worden.
- In de Euregionale Kamer van Koophandel is Nederland niet (meer) vertegenwoordigd⁸.

3. Onderwijs: zonder buurtaal is er geen euregionaal samenleven mogelijk

- Een van de buurtalen moet verplicht worden in voortgezet en MBO/HBO. Dit leidt tot meer kansen op de Duitse resp. Belgische arbeidsmarkt, is van economisch belang (handel, export, retail) én versterkt sociaal-culturele cohesie met buurlanden. MBO is de vakman van de toekomst die bij de mensen over de vloer komt. Daar hoort buurtaal en geen afstandelijk Engels bij.
- Taalgrens minimaliseren door stevige lobby voor additionele overheidsmiddelen voor Duits en Frans⁹. Krachtige voortzetting buurtaalprojecten¹⁰.
- Gemeenten & Provincie ondersteunen buurtaalprojecten & scholenuitwisseling in basisonderwijs (incl. kinderopvang) en voortgezet onderwijs¹¹.
- De internationalisering MBO en HBO moet vooral gericht zijn op euregionalisering. Hogescholen¹² en ROC's faciliteren v.w.b. de euregionalisering: grensstages en buurtaalonderwijs.

⁶ Strategisch actieplan: Randstad Zuid-Limburg. Een eerste aanzet voor een Stedelijk Netwerk Zuid-Limburg. www.eszl.nl/publicaties/

⁷ Lobby i.s.m. zeven andere grensprovincies

⁸ www.euregiochambers.eu. Grensoverschrijdende werkgeversorganisaties www.euregiolocator.eu

⁹ Zie 3. Holland krijgt geld voor onderhoud dijken... de grensprovincies voor afbouw taalgrens.

¹⁰ www.buurtalenlimburg.eu/

¹¹ <https://aha24x7.com/limburgse-school-richt-blik-versterkt-op-duitsland/>

¹² Zuyd Hogeschool heeft het lectoraat 'Recht in Europa, recht in de Euregio' afgebouwd.

- De provincie Limburg zou convenanten moeten afsluiten met de Belgische vakopleidingen t.b.v. (bij)scholing van Nederlandse Limburgers in knelpuntberoepen.
- Grensoverschrijdend onderwijs moet als positief beschouwd worden: het Nederlands grondwettelijke recht op vrijheid van onderwijs in combinatie met het EU recht 'vrij verkeer van personen'.

4. Grensoverschrijdende openbaar vervoer: euregianer verbinden¹³

- Grensoverschrijdende openbaar vervoer: meer oost-west verbindingen. Verdere en snellere uitbouw van drielandentrein Luik-Maastricht-Heerlen-Aken. De frequentie dient minimaal 2 keer per uur te zijn. Urgent is de verdubbeling van een deel het spoor tussen Heerlen en Herzogenrath.
- Twee belangrijke intercitylijnen naar Duitsland, te weten: intercity Eindhoven via Venlo naar Düsseldorf en Eindhoven via Heerlen naar Köln. De reeds bestaande Schwalm-Nette Bahn van Mönchengladbach moet over het reeds bestaande spoor naar Roermond doorgetrokken worden¹⁴. In de overgangperiode kan de huidige busverbinding SB 83 Mönchengladbach - Elmpt tijdelijk doorgetrokken worden naar Roermond (station).
- Vlaamse tramlijn zal verbonden moeten worden met station Maastricht. Ter versteviging van de netwerkfunctie van Maastricht via het openbare vervoer, zie ook de overige plannen voor de verbindingen met Aken en Luik, zal hoe dan ook de Vlaamse tramlijn verbonden moeten worden met station Maastricht.
- Onderzoek naar Genk-Chemelot & VDL-Sittard-Geleen: bus of treinverbinding. De spoorverbinding Brussel-Hamont-Achel-Weert optimaliseren¹⁵.
- De verdere ontwikkeling van een grensoverschrijdend elektronische chipkaart¹⁶ is van groot belang.

5. Interreg-programma's: meer people to people en democratiseren

- De huidige Interreg-programma's¹⁷ zijn nu grotendeels gericht op innovatieonderzoek voor ondernemingen in de grensregio's. De kritiek, dat een steeds groot aandeel van de EU-subsidie bij slechts enkele ervaren expertgroepen en particuliere ondernemingen terecht komt, moet zeer serieus worden genomen. Interreg-programma's (bedrijfs)economiseren de grens.
- Vanuit het oogpunt 'het realiseren van sociaal-culturele cohesie in grensregio's' moet de focus verlegd naar structurele grensoverschrijdende activiteiten voor burgers, scholen, maatschappelijke/culturele organisaties, media enz. en naar investeringen die voorzien in de behoeften van de grensregio's en de grensbewoners. Het gaat dan met name om investeringen in openbaar grensoverschrijdend vervoer, burgerbijeekkomsten en tweetaligheid in de grensregio's.
- De programmering, besluitvorming en besteding van de middelen zou onderworpen moeten worden aan (democratische) euregioraden.

¹³ Zie punt 8 voor grenstickets <https://eurekarail.net/>

¹⁴ www.viev.eu/meinlijn/

¹⁵ www.vtv-treinreizigers.eu

¹⁶ www.arriva.nl/limburg/etc.htm

¹⁷ Dit is voor 100% het geval bij het Interregprogramma Nederland-Vlaanderen => www.grensregio.eu
Voor Nederland=Duitsland => www.deutschland-nederland.eu en www.interregemr.eu

6. Problemen grenswerkers niet alleen analyseren: vooral oplossen

- Grensproblemen worden veroorzaakt doordat nationale sociale en fiscale wet- en regelgeving in Brussel, Berlijn en Den Haag niet geharmoniseerd zijn. Harmonisering is geen optie. Beter coördineren, adviseren en nadelen compenseren. In de Tweede Kamer wordt in de Commissies Financiën en Sociale Zaken & Werkgelegenheid weinig aandacht besteed aan grenswerkers. Tweede Kamerleden worden nauwelijks voorzien van informatie door hun provinciale politieke achterban.
- Grensinfopunten moet behouden worden omdat een persoonlijk advies over grensoverschrijdend wonen, werken en studeren 90% van alle problemen voorkomt.
- Het door provincie gesubsidieerde grensonderzoeksinstituut ITEM kritisch evalueren. Welke substantiële resultaten zijn reeds geboekt en welke prioriteiten dienen voor de nabije toekomst vastgelegd te worden. Wat zijn de majeure problemen waarmee werkgevers en grenswerkers geconfronteerd worden¹⁸ (zie bijlage 1)? ITEM moet ook de Tweede Kamerleden voorzien van informatie over grens-problemen.
- Beeldvorming: grensoverschrijdend dient te worden ontproblematiserd. Veel problemen zijn informatieproblemen. Focus op kansen!
- Huidige Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) consolideren en uitbreiden tot Midden Limburg.¹⁹
- Grensproblemen van grenswerkers en hun werkgevers zijn politiek ongekleurd. De Limburgse politieke partijen plus grensverenigingen zouden een gemeenschappelijk lobby ter beïnvloeding van hun Haagse Kamerleden moeten vormen. ITEM vormt secretariaat.

7. Euregionale identiteit versterken

Naast taal en educatie (vorming & Bildung) kan cultuur een bijdrage leveren aan de euregionale identiteit. Het Huis voor de Kunsten Limburg, dé provinciale steunfunctie voor de Limburgse cultuursector (kunsten en erfgoed), heeft o.a. als kerntaken het verbinden van de (amateur)cultuursector met het economisch, sociaal en fysiek domein en het verduurzamen van (eu)regionale identiteit²⁰.

- Het is van groot belang om kinderen, jongeren en studenten in contact te brengen met vergelijkbare groepen aan de andere kant van de grens. De provincie zou - aanvullend op euregionale subsidies - een subsidieregeling ter financiering van activiteiten, projecten (geen loonkosten) kunnen opzetten voor grensoverschrijdende onderwijsuitwisseling²¹. De bestaande provinciale projectsubsidie 'Euregionale culturele samenwerking' zou verbreed kunnen worden tot sociale en educatieve samenwerking

¹⁸ Zie het rapport van de Vereniging voor Belastingwetenschap: Grenswerkers in Europa. Een onderzoek naar fiscale, sociaalverzekerings- en pensioenaspecten van grensoverschrijdend werken. prof. mr. dr. Marjon Weerepas e.a. (2017).

¹⁹ <https://grensarbeid.eu/>

²⁰ Zie pag. 66 e.v. in www.hklimburg.nl/download/jaarverslag_huis_voor_de_kunsten_limburg_2016_-_minus_begroting_versie_provincie_limburg_def.pdf

²¹ Het werkgever van grensbewoner Tom Dumoulin krijgt ter sportstimulering 3 jaar x € 250.000 per jaar. Voor dit bedrag kan men 750 schoolklassen een bedrag van € 1.000 toekennen voor grensoverschrijdende projecten.

- Wenselijk is een 'Euregionaal Huis van de Buren'²². Dit ondersteuning van grensoverschrijdende natuur-milieugroepen, burgerverenigingen, maatschappelijke organisaties, scholen. Europa Direct in Maastricht zou uitgebouwd kunnen worden tot een dergelijke huis.
- Het Europees burgerschap beperkt het kiesrecht van EU-burgers tot het gemeentelijk kiesrecht. De Europese én euregionale identiteit zou versterkt worden als EU-burgers - na 5 jaar wonen in een andere lidstaat - het actief en passief kiesrecht zouden krijgen voor de provinciale en landelijke verkiezingen.

8. Euregionale kaarten met iconische waarde

- Limburg - via Arriva - laten deelnemen aan Schöner Tag Ticket NRW. Er zou dus een Limburg NRW-Ticket moeten komen. Geldig voor beide regio's.
- Zuid Limburg zou moeten deelnemen aan de zgn. Familienkarte van de Städteregion Aachen. Deze grensoverschrijdende gezinspas versterkt de sociaal-culturele cohesie - euregionale identiteit - tussen de inwoners van Zuid Limburg en de Städteregion Aachen. Best practices: gemeente Vaals²³.
- Euregionale museumkaart ontwikkelen²⁴. Limburgse musea laten participeren in 'Auf ins Museum!²⁵. Samenwerking met het network of Contemporary Art in the Meuse-Rhine Euregion²⁶ is gewenst.
- Promotiecampagne euregoticket. Euregoticket aanvullen met euregioleticket. Leerlingen die Duits of Frans kiezen belonen met euregoticket (OV). Euregoticket beschikbaar stellen aan school voor grensoverschrijdende excursies/scholen-uitwisseling enz.

9. Media over de grens: liever euregionet dan regioNed²⁷

- Ter stimulering van de sociaal-culturele cohesie in de grensregio's, ter ondersteuning van het buurtaalonderwijs en ter bevordering van toerisme is het noodzakelijk dat media (kranten en TV) grensoverschrijdend samenwerken. Zo zou de publieke zender L1 in haar dagelijkse/wekelijks zendschema een blok 'euregionale TV' - Lokalzeit Aachen en Düsseldorf, TV Belgisch Limburg, BRF (Ostbelgien), RTC Liège - kunnen programmeren.
- Dit geldt ook voor het dagblad De Limburger. Grensoverschrijdende uitwisseling van informatie - eventueel ondertiteld/vertaald - kost relatief weinig en is technisch mogelijk.

10. Grensoverschrijdend natuur, milieu en ecologie: eikelmuis kent geen grenzen

Een 'ruimte zonder binnengrenzen' bestaat wel voor NO_x, smog, grondwater, 'fall out', de (koren)wolf, knoflookpad, eikelmuis enz. De drietalige rivier de Rijn heeft geen last van taal- en binnengrenzen. De tweetalige Maas vormt zelfs onze grens. Natura 2000 is een

²² In samenwerking met www.europedirect-aachen.de, Europa direct Maastricht, www.deburen.eu, <https://duitslandinstituut.nl>, www.uni-muenster.de/HausDerNiederlande, www.alden-biesen.be; grensverenigingen van burgers enz. Venlo werkt aan een Duitslandhuis

²³ www.charlemagne-grensregio.eu/gezinspas-cross-border-stadteregionale-familienkarte/

²⁴ www.eurode.eu/top-news/items/besonderer-service-fuer-besucher-niederlaendischer-museen.html

²⁵ <https://aufzurkunst.de/>

²⁶ <http://verycontemporary.org/>

²⁷ <https://l1.nl/regioned/>

Europees netwerk van beschermde natuurgebieden en men zou mogen verwachten dat een natuurgebied niet bij de grens stopt. Toch is dit bijvoorbeeld wel het geval bij het grensriviertje de Worm (Kerkrade) dat in Duitsland de 'Natura 2000 status' heeft en in Nederland niet.

- Hernieuwde exploitatie en de zinkmijn in Plombières afwijzen In het kader van klimaatakkoord en veiligheidsrisico's de exploitatie van de kerncentrale Tihange zo spoedig mogelijk sluiten. Zo ook de bruinkoolwinning Eschweiler.
- Grensoverschrijdende landschapsparken²⁸ stimuleren: Natuurpark Maas-Schwalm-Nette, Rivierpark Maasvallei en het Drielandenpark.
- Grensoverschrijdend milieu- en natuuronderzoeken/bijeenkomsten²⁹ dienen ondersteund te worden: bijv. Meinweg-ecotop, euregionale publicaties van het natuurhistorische maandblad, NatuurBank Limburg euregionaliseren.
- In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg aandacht voor ruimtelijke raakvlakken met Duitsland en België.

Diversen.

- De (bestaande) provinciale Rijnlandlezing over sociale en duurzame markteconomie jaarlijks organiseren in samenwerking met Duitsland/NRW, België/Vlaanderen en Luxemburg. Meedoen aan programma in kader van de Karlspreis Aachen
- Euregionale award voor de grenswerker, onderwijsproject, milieuactivist, ondernemer, school, sporter van het jaar: 'grenslander van het jaar!'

²⁸ www.natuurpark-msn.de; www.rivierparkmaasvallei.eu; www.drielandenpark.eu

²⁹ <https://nhgl.nl/activiteit/ebb#eerdere-edities>, www.meinweg-ecotop.nl;
<https://nhgl.nl/stichting/natuurbank>

Majeure problemen van grenswerkers en hun werkgevers³⁰.

1. Tegenstrijdige en onsamenvangende coördinatie tussen de EU-verordening nr. 883/2004 en de bilaterale belastingverdragen

Als gevolg van de onderlinge tegenstrijdige en onsamenvangende coördinatie tussen de EU-socialezekerheidsverordening nr. 883/2004 en de bilaterale belastingverdragen ontstaan er structurele problemen bij grensoverschrijdend werken.

Oplossing: De Europese Commissie dient zo snel mogelijk een groenboek over deze problematiek te publiceren.

Er gelden twee grondbeginselen:

- voor werkenden: gelijke sociale én fiscale behandeling op de werkvloer (werklandbeginsel: gelijk netto/bruto loon en gelijke loonkosten => gelijke behandeling op de werkvloer)
- voor niet meer werkenden: gelijke sociale én fiscale behandeling in de straat (woonlandbeginsel: sociale en fiscale heffingen door woonland => gelijke behandeling in de straat)

2. Ongewenste fiscale switch gedurende de dienstbetrekking van grensarbeiders Nederland-Duitsland

Het Verdrag Nederland-Duitsland (2012) bepaalt dat ziekte- en ouderschapsuitkeringen, indien de uitkering < € 15.000 per jaar bedraagt, belast worden door de woonstaat van de grensarbeider. Gedurende de (korte) periode van ziekte of ouderschapsverlof blijft de grensarbeider evenwel sociaal verzekerd in de werkstaat. De logische samenhang tussen premie- en belastingheffing wordt tijdelijk verstoord. In de praktijk leidt dit tot voor- resp. nadelen, tot ongelijkheid t.o.z. de niet-grensarbeider en tot administratieve lastendruk. Het probleem doet zich niet voor aan de Nederland-Belgische grens.

Oplossing: wijziging artikel 17, lid 1 van het Verdrag Nederland-Duitsland (2012) via aanvullend protocol

Het recht van de woonstaat om tijdens de dienstbetrekking van een grenswerker kortdurende aan arbeid verbonden socialezekerheidsuitkeringen (ziekengeld, moederschaps-, vaderschaps- en ouderschapsuitkeringen) te belasten, dient te verdwijnen. Het toewijzen van de belastingheffing over deze uitkeringen (bijvoorbeeld ziekte- en betaald ouderschapsgeld) aan de werkstaat voorkomt dat de werknemer, die sociaal verzekerd blijft in de werkstaat, tijdelijk belast wordt in de woonstaat.

3. Ongelijk netto salaris van grensoverschrijdende leraren Nederland-België

De zogenoemde 'hoogleraarbepaling' in artikel 20 Verdrag Nederland-België 2001, bepaalt dat voor de eerste twee jaar het recht om belasting te heffen aan de woonstaat van de leraar is toegewezen. Verordening nr. 883/2004 wijst de premieheffing toe aan de werkstaat van de leraar. Daardoor lopen de belasting- en premieheffing niet synchroon. Dit kan gedurende 2 jaar voordelig dan wel nadelig zijn. Een inwoner van België, die als leraar in Nederland € 3.000 p.m. bruto verdient en Nederlands sociaal verzekerd is, heeft vanwege Belgische belastingheffing een nadeel van ca € 375 p.m. Een inwoner van Nederland, die als leraar in Vlaanderen € 3.000 p.m. bruto verdient en Belgisch sociaal verzekerd is, heeft vanwege Nederlandse belastingheffing een nadeel van ca € 350 p.m. Er is gedurende twee jaar sprake van netto loon ongelijkheid op de werkvloer

³⁰ Deze lijst is beperkt tot actieve grenswerkers. Voor problemen en oplossingen van actieve en postactieve grenswerkers zie het rapport van de Vereniging voor Belastingwetenschap: Grenswerkers in Europa. Een onderzoek naar fiscale, sociaalverzekerings- en pensioenaspecten van grensoverschrijdend werken. mr. dr. Marjon Weerepas e.a. (2017), Problemen nr. 8 t/m 10 staan op de actuele agenda van het Europees parlement.

Oplossing: aanpassing van artikel 20 Verdrag Nederland-België (2001) via aanvullend protocol

Aan de Duits-Nederlandse grens doen zich voor wat betreft grensoverschrijdende leraren géén problemen voor. Artikel 19, lid 1, Verdrag Nederland-Duitsland inzake bezoekende hoogleraren en docenten bepaalt dat de belastingheffing parallel verloopt aan de premieheffing. Een dergelijk artikel zou ook opgenomen kunnen worden in het Verdrag Nederland-België (2001).

4. Verordening nr. 44/2001: volstrekt efficiënte forumkeuze

De verordening (EG) nr. 44/2001 'betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken' bepaalt in artikel 20 dat bij arbeidsgeschil de vordering van de werkgever op zijn werknemers voorgelegd moet worden aan de rechtbank van de lidstaat waar de werknemer zijn woonplaats heeft. Dit betekent dat een Nederlandse werkgever, wiens werknemer in Duitsland of België woont, in het geval er sprake is van ontbinding van de arbeidsovereenkomst in het woonland van deze werknemer en in de taal van dit woonland moet procederen. De Belgische of Duitse arbeidsrechtbanken moeten in dit geval het Nederlands arbeidsrecht toepassen. Gevolg: tijdrovende en kostbare ontbindingsprocedures.

Oplossing: amendering van Verordening nr. 44/2001

Er zou in Verordening nr. 44/2001 bepaalt moeten worden dat in arbeidsgeschillen de vorderingen van de werkgever op de werknemer slechts gebracht kunnen worden voor de gerechten van de lidstaat op het grondgebied van de lidstaat waar de werknemer gewoonlijk zijn arbeid verricht én waar zijn werkgever gevestigd is.

5. Grote complexiteit bij gelijktijdig werken in twee landen

Het komt steeds vaker voor dat werknemers gelijktijdig in twee landen werken. Dit kan zijn voor één werkgever. Het kan ook zijn dat er sprake is van twee verschillende werkgevers. Verordening nr. 883/2004 bepaalt dat een werknemer slechts in één lidstaat sociaal verzekerd kan zijn. Deze verordening bepaalt nauwgezet waar de grenswerker sociaal verzekerd is. Bij werken in twee lidstaten moet een van beide werkgevers zijn werknemer vaak in het buitenland verzekeren. Het komt voor dat een Nederlandse werkgever voor zijn in Duitsland wonende werknemer de Duitse wettelijke sociale zekerheidspremies moet afdragen in Duitsland. Dat geldt niet voor de belastingheffing c.q. aanvullende pensioenen.

In de praktijk leidt dit tot ongelijkheid in loonkosten +/- en in het netto loon +/- . Er is sprake van ingewikkelde en dure administratieve lastendruk voor de grenswerker en zijn werkgever. De inkomensonzekerheid voor de grenswerker is groot. De loonkosten voor de werkgever kunnen hoger zijn. In het geval van ziekte ontstaan er grote problemen omdat de arbeidsrechtelijke loondoorbetaling bij ziekte uit lidstaat a niet naadloos aansluit bij de wettelijke ziektebewerking uit lidstaat b.

Oplossing: verbetering van de dienstverlening c.q. vermindering van de administratieve lastendruk inzake de afdracht buitenlandse wettelijke sociale zekerheidspremies.

De dienstverlening van de SVB-bureaus voor Belgische en Duitse Zaken moet worden uitgebreid, zodat Nederlandse, Belgische en Duitse werkgevers via deze bureaus hun buitenlandse sociaalzekerheidspremies kunnen afdragen. Deze SVB-bureaus moeten daarbij samenwerken met de Duitse respectievelijk Belgische bevoegde organen. De lidstaten dienen afspraken te maken over de discoördinatie tussen de loondoorbetaling bij ziekte uit lidstaat a en wettelijke ziektebewerking uit lidstaat b. Het probleem dat de werknemer in één land sociaal verzekerd wordt (exclusiviteitsbeginsel) en in twee landen gesplitst (niet dubbel) belasting betaalt, is niet op te lossen.

6. Geen wederzijdse erkenning arbeidsongeschiktheid: nadelig voor Nederland en de grenswerker

Grensarbeiders hebben vaak in meerdere lidstaten gewerkt. Wanneer een grensarbeider arbeidsongeschiktheid wordt verklaard, zullen ook de lidstaten waar hij voorheen verzekerd was, moeten vaststellen of hij naar hun nationaal recht arbeidsongeschikt is. Indien dit het geval is dan ontvangt de grensarbeider *pro rata temporis* deeltuitkeringen. Een persoon, die 10 jaar in lidstaat a en 20 jaar in lidstaat b verzekerd is geweest, kan aanspraak maken op 10/30 resp. 20/30 van de volledige arbeidsongeschiktheidsuitkering van lidstaat a resp. b. Wanneer een in Nederland werkende grenswerker naar Nederlands recht arbeidsongeschikt wordt en naar Duits resp. Belgisch recht niet arbeidsongeschikt is, dan heeft betrokkene, omdat de WIA een risicoverzekering is, altijd aanspraak op de volledige WIA-uitkering. Dit is nadelig voor de Nederlandse arbeidsongeschiktheidsfondsen.

Het tijdstip waarop de arbeidsongeschikt wordt vastgesteld verschilt van land tot land (Nederland 104 weken, België 12 maanden, Duitsland 78 weken). Dat geldt ook voor de het arbeidsongeschiktheids criterium. De coördinatie schiet tekort, omdat de verschillen in arbeidsongeschiktheidswetgeving zeer groot zijn. Het komt regelmatig voor dat een grenswerker in de ene lidstaat 100% arbeidsongeschikt wordt verklaard en in andere lidstaat 0%. Vaak ontstaat er ook tijdelijk een inkomstenhiat omdat een lidstaat zijn arbeidsongeschiktheidsuitkering volgens eigen wetgeving later uitbetaald. Er ontstaat dan een tijdelijk hiaat.

Oplossing: wederzijdse erkenning van de arbeidsongeschiktheidsgraad

Harmonisatie van arbeidsongeschiktheidswetgeving is niet wenselijk c.q. mogelijk. Artikel 46, derde lid, Verordening nr. 883/2004 biedt wel de mogelijkheid om een door een lidstaat genomen beslissing over de mate van arbeidsongeschiktheid bindend te maken voor een andere lidstaat, indien deze lidstaten dit onderling zijn overeengekomen. Deze bilaterale overeenkomst wordt dan geregistreerd in Bijlage VII bij de verordening 883/2004. Nederland heeft van deze mogelijkheid in relatie tot beide buurlanden géén gebruik gemaakt. Nederland zou met België en Duitsland een dergelijke overeenkomst moeten overeenkomen. Wanneer de lidstaat waar de grensarbeider laatstelijk verzekerd is, beslist dat deze grensarbeider 100% arbeidsongeschikt is dan wordt dit 'naadloos' overgenomen door de andere lidstaat.

7. Derdelander mag niet grensoverschrijdend werken

Verordening nr. 492/2011, die het vrij verkeer van werknemers' regelt, kent niet een uitbreiding tot derdelanders. Het recht op vrij verkeer van de derdelander is afgeleid van dat van de EU-burger. In derdelander mag wel in zijn woonland werken, doch niet als grenswerker in een andere lidstaat. Verordening nr. 883/2004 geldt wel, als de derdelander met tewerkstellingsvergunning in een buurland werkt. De huidige Europese wet- en regelgeving maakt het dus onmogelijk dat een onderdaan van een derde land, die een lidstaat woont als grenswerker in een andere lidstaat mag werken. Een Canadese onderdaan, die volstrekt legaal in Mönchengladbach woont, mag niet zonder een Nederlandse tewerkstellingsvergunning als grenswerker in Roermond werken. Ook is het voor een Duits uitzendkantoor onmogelijk een Bosnische onderdaan, die legaal in Duitsland verblijft, ter beschikking te stellen aan een Nederlandse onderneming.

Oplossingen: aanpassing Wet arbeid vreemdelingen c.q. Europese wet- en regelgeving

Op korte termijn kan de Nederlandse wet- en regelgeving (Wet arbeid vreemdelingen) aangepast worden. Een andere mogelijkheid is aanpassing van artikel 79, lid 2, onderdeel b VWEU door op te nemen dat onderdanen van derde landen, die legaal in een lidstaat verblijven, als grenswerker in een andere lidstaat mogen werken. Ook aanpassing van Vo 492/2011 is een mogelijkheid.

8. Grote complexiteit gezinsuitkeringen: vereenvoudiging kan

Grensarbeiders-gezinnen hebben veel aanspraak op gezinsuitkeringen uit twee lidstaten. Het betreft dan kinderbijlagen, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget enz. Vaak is er sprake van patchworkgezinnen. Wanneer een van de ouders in het woonland werkt, bestaat er bij voorrang recht op gezinsuitkeringen uit het woonland. Het werkland betaalt dan slechts de aanvullende gezinsuitkeringen in zoverre deze hoger zijn. Wanneer geen van de ouders in het woonland werkt

bestaat er bij voorrang recht aanspraak op gezinsuitkeringen uit het werkland van de werkende ouders.. Bij wonen in Nederland en Duitsland bestaat er recht op aanvullende gezinsuitkeringen, omdat in beide landen er sprake is van ingezetene-stelsels. Bij wonen in België niet, omdat het Belgische stelsel gebaseerd is op economische activiteiten.

Werkt een alleenverdiener of alleenstaande ouder vanuit België in Nederland, dan bestaat er geen aanvullend recht op Belgische gezinsuitkeringen. Voor studerende kinderen heeft deze in Nederland werkende grenswerker wel recht op Belgische kinderbijslag. Dit is een unilaterale compensatieregeling.

Oplossing: Voor gezinsuitkeringen zou moeten gelden prioritair toekenning van de uitkeringen door woonstaat en een aanvullend recht uit werkstaat.

Wanneer een werknemer grensoverschrijdende wil gaan werken, dan zou er voor wat betreft de gezinsuitkeringen (kinderbijslagen) altijd recht moeten blijven bestaan op gezinsuitkeringen uit het woonland waar het gezin zijn sociaal middelpunt heeft. Indien de gezinsuitkeringen uit de werkstaat - alwaar de grenswerker belasting en premies betaalt - hoger zijn dan in de woonstaat, dan bestaat er aanspraak op aanvullende gezinsuitkeringen. Dit vereist aanpassing artikel 68, lid 1 sub a van Vo 883/2004, te weten: indien door meer dan een lidstaat uitkeringen verschuldigd zijn op verschillende gronden, is de volgorde van prioriteit de volgende: eerst de rechten op grond van de woonplaats, vervolgens de rechten verkregen op grond van werkzaamheden, al dan niet in loondienst, en ten slotte de rechten op grond van een pensioen

9. Dilemma tussen woonstaat- en werkstaatuitkering bij volledige werkloosheid grensarbeiders

Voor werkloze grensarbeiders geldt dat zij bij volledige werkloosheid aanspraak hebben op een werkloosheidsuitkering uit het woonland alsof zij daar verzekerd waren. (fictiebepaling) Deze regeling functioneert suboptimaal. Afhankelijk van persoonlijke situatie van de grensarbeider kan dat voor- dan wel nadelig zijn. Export van werkloosheidsuitkeringen kan tot misbruik leiden. Het gebrek aan samenhang tussen de arbeidsrechtelijke en bovenwettelijke aanvullende regelingen/uitkeringen uit het laatste werkland en de toepassing van het woonlandbeginsel bij werkloosheid, leidt vaak tot fricties met het woonlandbeginsel. Vooral voor grensarbeiders, die nog nooit in hun woonland gewerkt hebben, kan het keuzerecht een oplossing zijn.

Oplossing: aanpassing artikel 65 van Vo 883/2004: keuzerecht onder stringente voorwaarden

De werkloze, die tijdens het verrichten van zijn laatste werkzaamheden in een andere dan de bevoegde lidstaat woonde, en die ten minste drie of vijf jaren onderworpen is geweest aan de wetgeving van de bevoegde lidstaat (werkstaat), kan er voor kiezen om zich ter beschikking te stellen van de arbeidsvoorzieningsdiensten van de bevoegde lidstaat (v.m. werkstaat). Hij heeft recht op een uitkering volgens de wetgeving van de bevoegde lidstaat (werkstaat) alsof hij in die lidstaat woonde. Deze uitkering wordt door het orgaan van de bevoegde lidstaat (v.m. werkstaat) verleend.

10. Internationaal beroepsgoederenvervoer: administratieve lastendruk als gevolg van gebrek aan samenhang tussen belasting- en premieheffing

Voor een in Nederland gelegen logistieke onderneming met in Duitsland of België wonende chauffeurs geldt veelal dat deze onderneming deze chauffeurs in hun woonland (Duitsland resp. België) moet verzekeren. Voor de belastingheffing geldt dat de werknemer alleen voor de werkdagen die hij Nederland werkt/rijdt, belast wordt door Nederland. Er moeten vaak meerdere belastingverdragen toegepast worden. Vaak moet ook de Nederlandse CAO toegepast worden. Dit inclusief de aanvullende pensioenregeling. De logische samenhang tussen fiscaliteit, wettelijke sociale zekerheid en sociale CAO-regelingen is verbroken. Er is geen gelijkheid in loonkosten resp. netto loon van deze Duitse grenschauffeurs met zijn in Nederland wonende collega chauffeurs. Er is sprake van grote administratieve lastendruk voor de Nederlandse werkgever en de Duitse resp. Belgische grenschauffeur.

Oplossing: aanpassing van het belastingverdrag Nederland-Duitsland resp. belastingverdrag Nederland-België én de Europese verordening nr. 883/2004

Voor het internationaal beroepsgoederenvervoer dient zowel voor de belastingheffing als voor de sociale verzekeringsplicht uitgegaan te worden van het zetellandbeginsel van de werkgever. Toewijzing aan de zetelplaats van de werkgever heeft als voordeel dat de administratieve lasten voor de werkgever en werknemer relatief gering zijn. Er zou ook aangesloten kunnen worden bij de vervoersvergunning.